

In dit verslag kun je lezen waar Meadow en ik sinds onze verdwijning zijn geweest.

Mijn advocaat zegt dat ik het hele verhaal moet vertellen. Waar we zijn geweest, wat we hebben gedaan, wie we hebben ontmoet enzovoort. Je weet dat ik niet gesloten ben, Laura. Voor een man ben ik behoorlijk spraakzaam – ik ratel vaak aan één stuk door. Maar nu heb ik al dagen niets meer gezegd. Dat had ik me plechtig voorgenomen. Mijn mond smaakt oud en vochtig, als een grot. Zwijgen blijkt me niet goed af te gaan. Er zijn massa's dingen die ik je wil vertellen. Dat verklaart misschien het vuur waarmee ik mijn verhaal vertel, ook al zou je het een treurige geschiedenis kunnen noemen.

Mijn advocaat zegt ook dat dit document ooit van pas kan komen in een rechtszaal, dus het valt niet mee om er niet tegelijkertijd een soort smeekbede in te zien – een smeking om jouw genade, maar ook die van een hypothetische jury, als het op een proces zou uitdraaien. En mocht het woord 'jury' je spannend in de oren klinken (wat bij mij heel even het geval was): ik ben er inmiddels achter dat jury's allerlei fouten maken omdat ze vasthouden aan eerste indrukken, uiteindelijk zelden de galmende vrijspraken of bestraffingen uitdelen die we verdienen en vooral de toon zetten voor de manier waarop de zaak

in de pers zal worden verdraaid. Het is sowieso moeilijk om niet aan mijn mogelijke toehoorders te denken. Advocaten. Jury's. Denkbeeldige rumoerige menigten. Historici. Maar ik denk vooral aan jou. Jij – mijn gesel, mijn land, mijn vrouw.

Lieve Laura. Als dit alleen ons tweeën aanging, zoals in het begin, en we 's avonds laat samen aan de keukentafel zaten, zou ik dit document waarschijnlijk gewoon een verweerschrift noemen.

Apologia pro vita sua

Lang geleden, in 1984, schreef ik ook al een cruciaal document. Oppervlakkig gezien was het een opgaveformulier voor een vakantiekamp voor jongens aan Lake Ossipee in New Hampshire. Ik was veertien en woonde nog maar vijf jaar in de Verenigde Staten. Gedurende die vijf jaar hadden mijn vader en ik samen in een huurwoning op de bovenste verdieping van een flatgebouw in Dorchester, Massachusetts gewoond. Voor het geval je nooit in Dorchester bent geweest: het is een dichtbevolkte, etnisch diverse buurt in het zuidelijke achterland van Boston. Hoewel ik mijn accent al aardig had overwonnen, me in een Boston Bruins-ijshockeyshirt had gehuld en net zo stoer en chagrijnig probeerde te doen als mijn Ierse leeftijdgenoten, die de grootste etnische minderheid in Dorchester vormden, was ik psychologisch nog maar nauwelijks aangekomen en nog dagelijks bezig de bijzonderheden van mijn nieuwe vaderland te ontdekken. Ik herinner me nog het gulzige elektronische geluid waarmee mijn eerste kwartje door een videogame-machine werd opgeslokt, en de eerste keer dat ik een trillende elektronische tandenborstel zag, en ook dat ik op een dag op de bus stond te wachten en er een jongen die niet veel ouder was dan ik in een Corvette-cabriolet kwam aanrijden, langs de stoeprand stopte en over het portier heen uit de auto sprong. Ik heb heel

veel van dat soort belevenissen onthouden, want de gevoelens die ze bij me opriepen waren verwarrend. Eerst voelde ik een golf van kinderlijke verwondering, maar meteen daarna kwam de neiging die te onderdrukken, want als ik een echte Amerikaan was geweest, zou ik totaal niet van al die dingen onder de indruk zijn. Ik was voortdurend op mijn hoede, voortdurend alert om te voorkomen dat ik domme vragen zou stellen, zoals die keer dat mijn vader en ik om de een of andere reden in Rhode Island moesten zijn en ik bij de grens van die staat de vraag binnenhield waarom er geen grenscontrole was, omdat ik – geloof het of niet – mijn Duitse paspoort bij me had gestoken.

Ik zag de brochure voor het kamp aan Lake Ossipee voor het eerst in de praktijk van mijn kinderarts. Ik bestudeerde hem telkens wanneer ik ziek was, en uiteindelijk verstopte ik hem onder mijn jas en nam hem mee naar huis. Ik staarde er wekenlang naar – in bed, in bad, hangend aan mijn optrekstok – totdat de bladzijden aan elkaar plakten. De Amerikaanse jongens op de foto's zweefden in de lucht tussen de rotsen en het meer. In groepjes van drie sjouwden ze met kano's. Ik kreeg visioenen waarin ik samen met hen zwom. Ik stelde me voor dat ik door het koren of wat het ook maar was kroop, leerde spoorzoeken en paddenstoelen determineerde. Ik zou de voorste zijn, de aanvoerder, niet zozeer een held als wel degene die de boel bij elkaar moest houden. Ik was vooral geïnteresseerd in de in het kamp gebruikelijke rite de passage, die alleen werd toegestaan aan de oudste jongens in het laatste jaar: een nacht in je eentje kamperen op een eenzaam eiland midden in het meer, zonder begeleiders. En dat was het moment waarop mijn toekomstige ik in mijn fantasie werd geboren: ik,

Erik Schroder, de zelfredzame, die in zijn eentje een vuurtje stookte in de nacht en zijn eigen potje kookte, bevrijd van de knellende banden van de maatschappij. Ik zou als mijn oude ik in slaap vallen en de volgende dag als een ander mens wakker worden.

Om me voor dat kamp op te geven hoefde ik alleen maar een formulier in te vullen en een persoonlijke toelichting te schrijven. Ik vroeg me af wat voor soort toelichting, wat voor soort déelnemer ze verwachtten. Ik zat aan mijn vaders kaarttafeltje naar buiten te kijken, naar het kruispunt van Sagamore Street en Savin Hill Avenue, waar twee klasgenoten van me vochten vanwege een gebroken ijshockeystick. Ik draaide een vel in mijn vaders schrijfmachine. Ik begon te typen.

Het verhaal dat ik typte was, in een bepaald licht bezien, het oprechtste wat ik ooit had geschreven. Het ging over de last van de geschiedenis, de vroege dood van een moeder, een ongegrond gevoel van persoonlijke verantwoordelijkheid en een onverdroten hoop voor de toekomst. Uiteraard was het in een ander licht bezien – het licht dat alle anderen gebruiken, ook rechtbanken – volledig uit de lucht gegrepen. Een valse, verdraaide, in elkaar geflanste, vervormde, wanhopige fantasie, die ik, toen ik jou ontmoette, met een strikje eromheen aan je voeten legde. Maar dit was in 1984. Ik had jou nog niet ontmoet. Ik loog niet tegen jóú – ik was nog maar een kind, ik zat met witte kniekousen aan achter mijn vaders schrijfmachine, mijn haar was nog bleekblond, nog niet donker aan de wortels zoals nu. Ik schreef het adres op de enveloppe. Ik gapte een postzegel. Toen ik onder aan die volle bladzijde mijn handtekening moest zetten, tekende ik met een zekere zwier voor het eerst met de naam waaronder ook jij me later leerde ken-

nen. De keus voor die achternaam was me niet moeilijk gevallen. Ik wilde een heldennaam, en in Dorchester was er maar één man die ik ooit een held had horen noemen. Het was iemand die daar geboren was, een halfgod, een Ier die een martelaar was geworden. Hij was ook degene die in 1963 een juichende menigte neerslachtige Berlijners had toegesproken en hun een gevoel van glorend zelfrespect had gegeven dat standhield tot lang nadat hij werd vermoord, en zijn heldenstatus was nog onaangetast toen mijn vader en ik veel later in Dorchester aankwamen. Je zou zelfs kunnen zeggen dat John F. Kennedy de reden was waarom we in eerste instantie voor dit land hadden gekozen.

Maandenlang onderschepte ik de post op zoek naar de brief waarin werd meegedeeld dat ik was toegelaten tot het kamp aan Lake Ossipee. Er zou in staan dat ik op een beurs als volwaardig deelnemer tot het kamp was toegelaten, en ook dat ze begrip hadden voor mijn moeilijkheden. Ik droomde zo vaak van de brief dat ik het haast niet kon geloven toen die inderdaad kwam. *Wij van de Ossipee-kampen vinden dat iedere jongen een fijne zomer verdient. We zien het als onze taak jongens uit alle lagen van de bevolking toe te laten. We nodigen je uit aan de oevers van ons geliefde meer. In een Ossipee-kamp worden goede jongens nog betere mannen.* Ja, ja, dacht ik, ik kom eraan! Ik verdien die fijne zomer dubbel en dwars! Mijn opwinding werd slechts getemperd door het geluid van mijn vaders sleutel in de buitendeur beneden, en ik besefte dat ik hem de brief niet kon laten zien, omdat die aan een andere jongen gericht was. Daarom liet ik hem alleen de gehavende brochure zien. Ik vertelde hem van het rechtstreekse telefoontje van de kampdirecteur. Ik deed het zelfs voorkomen alsof ik de beurs met uitmun-

tende schoolprestaties had verdiend, waarmee ik de fantasie voor ons allebei vervolmaakte. We liepen de hele avond opgewonden door onze flat. Mijn vader is nooit dichterbij een uitbundige stemming geweest dan die keer.

Niemand heeft mijn verhaal ooit gecontroleerd. Toen het zover was, stapte ik in Boston op een bus naar het noorden die twee uur later stopte bij een halte in Moultonville, waar iemand van het kamp mij en een andere deelnemer opwachtte; die andere jongen was in Nashua ingestapt en had net als ik een beurs gekregen. Toen we uit de bus stapten, kwam er een struisvrouwe in een canvas broek naar ons toe. Dat was Ida, de kokkin van het kamp en tevens de enige vrouw. De andere jongen stelde zich mompelend voor. Ida keek mij aan: 'Dan moet jij Eric Kennedy zijn.'

Waarom traptten ze met open ogen in mijn verzinsel? God mag het weten. Let wel, het was 1984. Je kon toen nog per post een sofinummer aanvragen! Er waren nog geen elektronische adressenbestanden. Alleen rijke mensen hadden een creditcard. Je bewaarde je testament in een kluis en je geld opgerold en met een elastiekje eromheen in je matras. Er waren geen technologieën die alles van je wilden weten. Niemand had daar behoefte aan. Je was wie je zei dat je was. En ik was dus Eric Kennedy.

En die zomer en de twee zomers daarna bleef ik dat. De kalme, evenwichtige Eric Kennedy. Eric Kennedy de ijzervreter. Eric Kennedy met de verrassend melodieuze zangstem. Mijn gedaanteverwisseling was verbazingwekkend. De eerste zomer praatte ik met een bevende stem waarvan alleen ik wist dat die bedoeld was om elk spoortje van mijn accent uit te wissen. Ik was de hele tijd bang dat er een echte Duitser op me af zou

stappen met de vraag ‘*Wo geht's denn zum Bahnhof Zoo?*’, en dat ik dan antwoord zou geven. Maar dat gebeurde nooit, en bovendien wantrouwde niemand me, werd ik niet achterdochtig in de gaten gehouden en had iedereen het beste met me voor; in de Ossipee-kampen leerden de jongens dat vertrouwen hebben in je medemensen iets was wat je voor jezelf deed, voor je eigen verheffing, en voor die ouderwetse les, hoe verwrongen die dan ook bij me binnenkwam, ben ik de mensen van het kamp nog altijd dankbaar. In de loop der tijd veranderde ik van een randfiguur in iemand die in het middelpunt stond. Ik trok mijn shirt uit en deed mee aan het dansen rond het kampvuur. Ik was de aanstichter van het spreekkoor dat in de kantine om eten riep. Tegen het eind van mijn eerste zomer kregen ze me al niet meer stil. En daarna ben ik eigenlijk nooit meer gestopt met praten.

Een paar jaar later was het zover: ik mocht in mijn eentje gaan kamperen op het eiland. Het was mijn derde en laatste zomer aan Lake Ossipee, een opvallend milde zomer. Er streek een gestage wind over het wateroppervlak en er sloegen donkere iriserende golfjes tegen de romp van de motorboot van de kampleiding. Alle jongens tegen wie ik in vorige zomers zo had opgekeken waren weg. De jongere jongens, wier haar nog kamsporen droeg, stonden me bij de steiger na te kijken en ik besepte dat ik nu de oudere jongen was, degene aan wie ze zouden terugdenken als ik weg was. De botenbeheerder bracht me naar het verre eiland en liet me daar achter op een steenstrandje waar de muggen om mijn hoofd zoemden. De nacht duurde eindeloos lang, maar daar wil ik het nu niet over hebben. Het gaat me in dit verhaal om de volgende ochtend, het moment dat ik het geluid van de motorboot hoorde die door de

mist naderde, mijn nylon tent openritste, eruit kroop als uit mijn eigen huid en wist dat ik iets waarlijk grandioos had bereikt. Ik had mijn eigen jeugd gekozen. Ik had een verleden gevonden dat bij mijn heden paste. En zo werd ik, met de hulp van de enthousiaste aanbevelingen van de mensen van het kamp en een reeks vervalsingen waarop ik hier liever niet in detail inga (hoewel me kortgeleden nog fotokopieën van de betreffende documenten zijn getoond), als student tot Mune College in Troy, New York toegelaten – onder de naam Eric Kennedy. Ik bekostigde een deel van mijn studie aan Mune met een baantje achter de kassa van een parkeergarage, en de rest van mijn studiekosten werd betaald uit een Pell-beurs (die ik overigens heb terugbetaald). Ik studeerde af in de communicatiewetenschap. Ik haalde altijd zevens en achten, nooit tiennen. Op college was ik heel bijdehand, maar als ik echt zelfstandig moest werken waren mijn prestaties wisselend. Mijn geheime tweetaligheid maakte dat ik uitblonk in andere talen – Spaans, en zelfs Japanse conversatie. Toen ik was afgestu-deerd, kreeg ik een baan als medisch vertaler bij een medisch onderzoekscentrum in het vlakbij gelegen Albany, en daar bleef ik zes jaar waarin niets opmerkelijks gebeurde. Ik was zo vrij als een vogel.

Natuurlijk zijn vogels helemaal niet vrij. Ze doen vrijwel niets uit vrije wil. Vogels behoren tot de hardst werkende schepsels in de natuur, ze besteden elk beschikbaar uur aan voedsel zoeken, hamsteren en voorkomen dat anderen concurrentievoordelen behalen, ze zijn de godganse dag in de weer met alleen maar vogel-zijn. En zo was ik voortdurend in de weer met Eric Kennedy-zijn, maar evenmin als de vogels zag ik dat als werk. Ik zag het als mijn bestaan. Het vroegste en wreedste bedrog

had ik al gepleegd: de misleiding van mijn vader. Zodra ik Eric Kennedy was, zorgde ik ervoor dat hij me moeilijk kon bereiken. Ik had hem zelfs wijsgemaakt dat er in het Ossipee-kamp, in de wildernis van New Hampshire, geen telefoons waren, maar dat ik met alle plezier naar de dichtstbijzijnde grotere plaats wilde gaan als hij graag wilde dat ik hem belde, en natuurlijk zei hij: *'Nein, nein, Erik.'* Waarna hij in keurig afgemeten Engels vervolgde: 'Ik zie je wel weer als je er bent.'

Precies. Hij zag me wel weer als ik er was, maar ik was er bijna nooit. Tijdens mijn studie had ik het zoals alle jongemannen druk met me interessanter voordoen dan ik was – je weet wel, ik bouwde een platenverzameling op, schreef in gedachten politieke manifesten en speelde bij het studententheater een paar maal in een stuk mee. Ik reed alleen naar Dorchester als ik er echt niet onderuit kon. Ik studeerde alleen af, in toga en met baret, en wachtte tot juli voordat ik mijn vader uitnodigde voor een rondleiding over de campus, toen het er op de deelnemers aan een tenniskamp voor volwassenen na uitgestorven was. Ik was op Mune bevriend geraakt met een hoogleraar die zelf geen kinderen had, en hij – en niet mijn vader – was medeondertekenaar van het huurcontract voor mijn eerste woning, een zonnig flatje met één slaapkamer dat schuin uitkeek op Washington Park.

Ik was gelukkig in Albany en reisde bijna nooit naar andere plaatsen. Ik hield van de afgeschermd e einders, de strijd lustige provinciale politici. En er was altijd wel een meisje – het deed er niet toe welk meisje – met wie ik lol maakte en samen toeristen uitlachte in de South Mall. Die relaties waren ongedwongen en verplichtten tot niets. Ik was bedreven in het uitkiezen van vrouwen die van nature al voorbestemd waren om gelukkig te

zijn en mij dus niet als vergaarbak voor hun teleurstellingen zouden gebruiken. In mijn vrije tijd werkte ik als het zo uitkwam aan mijn onderzoek (zie pagina 26) en voetbalde met een aantal andere importbewoners op een heuvel die bij het College of Saint Rose hoorde. Wat er later kwam zou ik dan wel weer zien, zo meende ik.

Ik wist niet dat ik jou zou ontmoeten en dat dat het begin van ‘later’ was.

Jij. De eerste keer dat ik je zag, was je bezig een kind dat uit een boom was gevallen een spalk aan te binden. Een stuk of tien andere kinderen stonden in een slordige kring toe te kijken. Ondertussen gilde het jongetje zo hard dat niemand behalve jij in zijn buurt kon komen. Ik had lunchpauze en ergerde me aan het lawaai, en daarom maakte ik aanstalten om weg te gaan. Maar toen werd mijn blik door jou getroffen en stokten mijn bewegingen.¹ Waardoor werd die hapering veroorzaakt? Wat was er voor bijzonder aan jou, of aan het moment dat je mijn

1. Wat betekent dat precies, ‘stokken’? In dit geschrift zal ik me in mijn antwoord beperken tot het stokken van gesprekken. Je kunt zeggen dat een gesprek stukt als er een stilte valt in een gesprek tussen twee of meer personen (en dus niet in, laten we zeggen, een eenzame existentiële innerlijke monoloog in bad op het moment dat er een tegenargument opduikt). In vergelijking met een echte stilte is zo’n hapering korter, het is een soort ministilte – zo’n aarzeling als iemand bijvoorbeeld koortsachtig naar de juiste manier zoekt om iets onder woorden te brengen. Of enigszins kritisch en spijtig nadenkt over wat hij zojuist heeft gezegd. Of wordt afgeleid door een ander onderwerp of een hard geluid, maar het wil doen voorkomen alsof hij diep nadenkt. Niemand heeft me er ooit naar gevraagd, maar persoonlijk zou ik de duur van zo’n hapering op twee of drie seconden schatten. Het moge zo zijn dat haperingen althans historisch gezien tweederangs stiltes zijn, terwijl echte

aandacht trok? Kwam het doordat je heel kalm doorging met het spalken van de pols van het jongetje, hoewel het kind hysterisch was, schopte en krijste? Het was augustus. Het eind van een hete, ellendige zomer. Later zou ik vernemen dat je ervan was beschuldigd sinds juli twintig verwaarloosde kinderen uit Albany door de gifsumak te hebben laten lopen. Zo te zien kon je wel een douche gebruiken. Maar er was iets waardoor ik naar je bleef kijken. In gedachten waste ik je, trok ik je een zomerjurk aan en gaf ik je een glas chardonnay aan en draaide je gezicht naar me toe. En dus stond ik op en liep naar je toe, bood mijn hulp aan en vroeg me af of dat gevoel stand zou houden, of ik nog een paar ogenblikken van die verrukkelijke aandacht aaneen kon rijgen waartegen ik geen verweer had. Wie zal zeggen waarom, Laura? Wie zal zeggen waarom die-en-die verliefd wordt op huppeldepup en niet op hoe-heet-ie-ookweer? Hele bergen poëzie zijn verkwist aan gissingen naar het antwoord op die vraag. Ik bedoel, het spijt me voor je dat ik jou heb gekozen. Maar ik schrijf dit document denk ik onder andere om je eraan te herinneren dat alles toch niet helemaal voor niets is geweest. Luister:

Pasten we bij elkaar? Volgens mij wel, heel goed zelfs, in het begin. Hoewel je een nogal afstandelijke eerste indruk maakte, bloeide je helemaal open zodra je had besloten dat

stiltes – gapende tijdsintervallen waarin de moed in de schoenen zinkt, de mond opdroogt, de waarheid begint te dagen – oneindig ingrijpender en een veel interessanter studieobject zijn. Ik zou hier echter staande willen houden dat korte haperingen en lange stiltes allebei *functioneel incompleet* zijn (dat wil zeggen een niets zijn dat een iets is), om de term van Zofia Dudek, theoretica en moeder van de silentologie, te gebruiken. Beide zijn onderzoek en aandacht waard.

ik deugde. Je was niet meer te houden. Het duurde niet lang of je bracht me boeken, losse thee, gekonfijte abrikozen. Je flirtte op een lieve, wat omslachtige manier met me. Het leek wel alsof je je hele leven bij mannen uit de buurt was gehouden en me daarom alleen kon verleiden alsof ik zelf ook een meisje was.

Hoewel jij de echte Amerikaanse was, was ik van ons tweeën degene die zich het meest Amerikaans gedroég. Ik was spontaner. Relaxter. In vele opzichten was ik nog steeds Eric Kennedy uit het Ossipee-kamp, een personage waarmee ik op Mune College een rijke oogst had binnengehaald, maar dat een opknopbeurt nodig had nu ik tegen de dertig liep. Bij jou werd Eric Kennedy volwassen. Je was vier jaar jonger dan hij, maar dat had niemand kunnen raden. Je was accuraat. Verantwoordelijk. Doelgericht. Je lette goed op je gezondheid. Op reis nam je vaak zakken studentenhaver mee. Je was snel beledigd. Er was een hele waslijst van maatschappelijke kwesties waarover je je vreselijk kon opwinden (bijvoorbeeld het feit dat openbare gebouwen slecht toegankelijk waren voor gehandicapten). Als zulke kwesties ter sprake kwamen, werden je wangen meteen rood. Je was altijd bereid tot beschaafde maar heftige discussies. Het leek wel alsof je getraumatiseerd was door levenslange chronische misverstanden.

Al snel ontdeed ik me van alle andere verplichtingen, vriendschappen, clubs en interesses. Ondanks het feit dat je zo veel jonger was had ik het gevoel dat ik van je hield, alsof ik je leerling was en alles wat jij deed – hoe obscuur, hoe specifiek ook – daarom voor mij het goede was. Jij nam het heel nauw met de waarheid. Je wilde dat alles wat je zei op meerdere verschillende niveaus waar was. Je deed er heel lang over om simpele

formulieren in te vullen bij de huisarts, je zat een hele tijd met de pen tegen je lippen te tikken. Nam je dagelijks lichaamsbeweging of één keer in de week? Meer dan één keer per week maar niet elke dag, volgens mij. Ik keek over je schouder mee en hielp je speuren naar het flintertje inconsequentie dat je aandacht had getrokken. Met alle liefde verdiepte ik me samen met jou in streepjescodes, ingrediëntenlijsten en allerlei soorten kleine lettertjes. De supermarkt, de motorrijtuigenadministratie. In Amerika zijn de mogelijkheden om exact te zijn onbegrensd. En jij had alles in de peiling. Ik bedoel: alles behalve mij.

Het huwelijk. Door de botsing van verwachtingen ontstaat een nieuw akkoord. Er was een korte plechtigheid op het stadhuis. Een huwelijksreis naar Virginia Beach. En na die rituelen volgden het huren van de flat en het rangschikken van de meubels, en daarna daalde er een ledigheid over ons neer en verschilden we niet van enig ander pasgetrouwd stel dat zich zenuwachtig afvraagt: oké, en nu? Hoe nu verder? Een poosje leek het alsof er iemand aan het plaatje ontbrak – een neutraal iemand, een soort coach of chef. Een derde die node gemist werd en tot taak had het verkeer tussen ons te regelen, te bemiddelen over met elkaar strijdige plannen, compromissen tot stand te brengen, culturele of religieuze verschillen te overbruggen. Of moesten we dat echt allemaal zelf doen? Wij? De bruid – jij – die zich probeerde te ontworstelen aan haar bekrompen opvoeding als dochter van nogal onnozele, maar goedbedoelende katholieken uit Delmar, New York. En de bruidegom – ik – die was opgegroeid in een (volkomen fictief) plaatsje op Cape Cod dat hij Twelve Hills had gedoopt, ‘op een

steenworp afstand van Hyannis Port', een innig geliefd enig kind, begiftigd met een achternaam die alleen maar in vervoering kon worden uitgesproken.